

Una de les capçaleres, que va tenir 'L'Esquella de la Torratxa' ARCA

Hemeroteca

Pere Bosch i Cuenca
pbosch@lrp.cat

1872

La primera Esquella

Fa 150 anys, va aparèixer el primer número de 'L'Esquella de la Torratxa', una publicació que es va mantenir fins al gener del 1939 i que es va consolidar com una de les capçaleres més importants del país

▮ A finals del segle XIX, les publicacions de tota mena afloraven sense aturador. Bona part d'aquestes, sucumbien pocs mesos després, ja fos a causa de les precarietats econòmiques o bé de la pressió de la censura. La premsa humorística, que es llegia en veu alta a les tavernes i ateneus, va arrelar amb força, amb capçaleres de referència com ara *La Tomasa*, *La Campana de Gràcia*, *Cu-Cut!* o *El Be Negre*. Una d'aquestes va ser *L'Esquella de la Torratxa*, que va néixer el 5 de maig del 1872, fa exactament 150 anys. I va fer-ho de rebot, com un substitut de *La Campana de Gràcia*, que havia estat suspesa per ordre del governador civil de Barcelona, "digne criat de la gentussa de Madrid". El relleu en la capçalera, però, no va tenir gaire èxit i *L'Esquella* també va ser suspesa després de treure quatre exemplars al carrer. El novembre del 1872, dos anys després d'aquella ope-

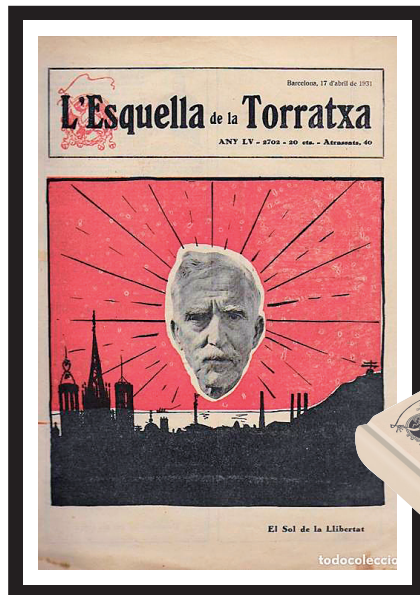
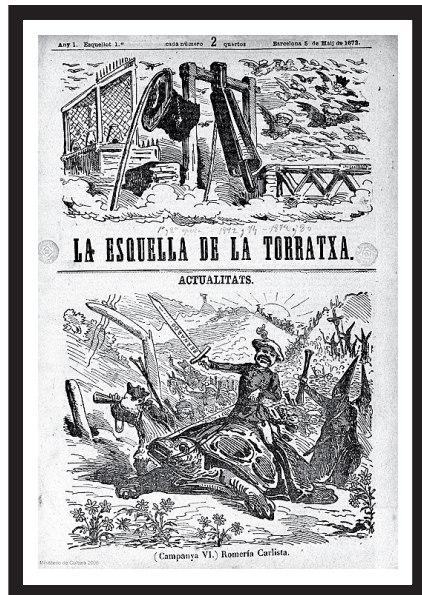
ració, es va tornar a repetir la jugada, i *L'Esquella* va tornar a reparèixer. Com si es tractés de la matemàtica de la història de Deulofeu, la situació es va repetir, i *L'Esquella* només va tenir l'oportunitat de fer de *La Campana* durant quatre setmanes.

La tercera, però, va ser la bona. El gener del 1879 *L'Esquella* es va haver de ressuscitar, però el seu editor, vistots els antecedents, va decidir mantenir les dues revistes al quiosc: l'original i la substituïda. Amb un naixement tan tortuós i un paper de secundari, es feia difícil sospitar que la publicació s'acabaria consolidant, encara més en un context polític tan advers i ab l'escàs recorregut de les publicacions en català. No obstant això, *L'Esquella de la Torratxa* va aconseguir una ràpida difusió entre el públic català i es va convertir en una de les capçaleres de referència, amb milers de lectors que van aprendre a llegir la realitat en clau d'humor i en català. Per les seves pàgines van

m
UNA CRÍTICA AL PODER
 Malgrat les lleis mordassa i les constants suspensions de garanties, des de les seves pàgines es van criticar governs i, fins i tot, la monarquia

passar-hi els millors dibuixants de l'època, amb una barreja d'estils artístics especialment rellevant.

Malgrat les lleis mordassa, les suspensions de garanties constitucionals i, fins i tot, les dictadures, des de les pàgines de *L'Esquella* es van criticar governs espanyols i ajuntaments i també la monarquia. I, número a número, es va convertir en una plataforma des de la qual es va defensar el catalanisme, des de la irrupció de Solidaritat Catalana el 1906 fins a l'obtenció de l'autonomia el 1932. La revista també es va convertir en una plataforma cultural de primer ordre. A les seves pàgines hi trobem ressenyes d'exposicions, crítiques de concerts i cròniques teatrals. Bona part de les expressions de la cultura de masses van trobar el seu espai a *L'Esquella*, amb creacions literàries carregades de doble sentit, dibuixos de dames insinuants i fotografies de les cantants o vedets de moda, totes elles

Portades de 'L'Esquella de la Torratxa', del 1872 al 1939, amb alguns dels esdeveniments que s'hi van veure reflectits: des de la darrera carlinada fins a la Guerra Civil

SEIXANTA ANYS D'HISTÒRIA

El llibre *L'Esquella de la Torratxa. 60 anys d'història catalana*, curosament imprès per Editorial Efadós, ofereix una visió molt completa d'aquesta publicació excepcional. Jaume Capdevila en va assumir la coordinació i també signa alguns textos. A més, Jordi Riera rastreja en els orígens dels López, la nissaga d'editors; el filòleg Albert Rossich ens presenta els escriptors, i Josep Maria Cadena i Ramon Serra ens recorden els ninotaires i dibuixants que van participar-hi.

amb menys roba de la que haurien desitjat les publicacions catòliques.

La trajectòria de *L'Esquella de la Torratxa* va transcórrer de forma paral·lela a la de *La Campana de Gràcia*. I no només pel seu naixement, com hem pogut comprovar, sinó també perquè compartien editor -la nissaga dels López- i, per damunt de tot, perquè una decisió d'aquest, just en la darrera dècada del segle XIX, va determinar un distanciament entre les dues capçaleres. El canvi de preu de *L'Esquella* (que va passar a costar 10 cèntims) va fer que acabés fidelitzant un lector amb major poder adquisitiu i, de resultes d'això, adoptés un to més moderat i menys incisiu. Malgrat tot, en aquesta rivalitat consentida, *L'Esquella* es va endur les plomes més destacades i els millors dibuixants i es va consolidar com una capçalera de referència.